

Оксана Євгенівна Гриджук,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціології та культурології,
Національний лісотехнічний університет України,
вул. Ген. Чупринки, 103, м. Львів, Україна

СПЕЦИФІКА КОМПОНЕНТІВ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ ЛІСОТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Мовнокомунікативна компетентність студента-майбутнього фахівця лісопромислового комплексу розглядається як така, що складається з сукупності компонентів: лінгвістичного, соціолінгвістичного та прагматичного. До кожного з цих компонентів належать певні компетенції, що відображають його зміст. Зокрема у межах лінгвістичного компоненту виділено орфоепічну, орфографічну, лексичну, граматичну та стилістичну компетенції; зміст соціолінгвістичного компоненту складають ціннісно-смилова та соціокультурна компетенції; прагматичний компонент формують термінологічна, мовленнєва текстова, що поділяється на текстоінтерпретувальну і текстотворчу компетенції, культуромовна та лексикографічна компетенції.

Ключові слова: компетентність, компетенція, лінгвістичний компонент, соціолінгвістичний компонент, прагматичний компонент.

Постановка проблеми. Формування мовнокомунікативної компетентності у вищій школі набуває особливої значущості у контексті підготовки студентів, спроможних не лише якісно виконувати поставлені професійні завдання, а й змістовно, логічно й аргументовано висловлюватися, грамотно викладати і відстоювати власну думку, переконувати, ефективно впливати на співрозмовника (ділового партнера) у процесі комунікації. В основі будь-якої професії є фахове спілкування, і його розвиток у студентів – це першочергове завдання викладача дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі визначення компонентів мовнокомунікативної компетентності / компетенції присвячені праці багатьох науковців. А. Богущ, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Караман, О. Кучерук, Л. Мамчур, М. Пентилюк, Г. Шелехова розглядали ці питання стосовно основної школи. Г. Бондаренко, К. Климова, Л. Кравець, Л. Мацько, Н. Микитенко, Н. Остапенко, Т. Симоненко, Л. Струганець працювали над з'ясуванням основних складових мовнокомунікативної компетентності у вищій школі. Лише окремі дослідження стосуються мовного навчання студентів ВНЗ нефілологічного профілю (І. Дроздова), студентів-аграрників (Л. Вікторова), майбутніх фахівців авіаційної галузі (О. Ковтун).

Метою статті є проаналізувати, окреслити компоненти, необхідні для побудови ефективної моделі становлення **мовнокомунікативної компетентності** для студентів – майбутніх фахівців лісопромислового комплексу.

Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**: сформувати власне бачення змістового наповнення моделі **мовнокомунікативної компетентності** студентів лісотехнічних

спеціальностей; охарактеризувати її компоненти; обґрунтувати їхню значущість для розвитку мовнокомунікативних знань, умінь та навичок студентів.

Методи дослідження – аналіз, синтез, узагальнення, опис.

Виклад основного матеріалу. Оскільки «компетентності є поєднанням властивостей (відносно знань та їх застосування, ставлень, навичок, умінь та обов'язків), які описують рівень або ступінь, у якому особа здатна їх виконувати» [9, с. 32], то у нашому дослідженні на перший план виступає компетентність як результат опанування знаннями, вміннями, досвідом, причому акцент робиться на тому, якими повинні бути ці знання, вміння, досвід.

У переліку загальних компетентностей, запропонованих Проектом Тьюнінг («Гармонізація освітніх структур в Європі»), виділено «уміння спілкуватися усно та в письмовій формі першою мовою» (рідною мовою) [9, с. 37]. У «Словнику компетенцій» (Competency Dictionary) Гарвардського університету усне повідомлення або письмове спілкування розглядаються як компетентність [13].

Такий підхід, на наш погляд, є дещо обмеженим, оскільки не відображає інших важливих складових процесу спілкування: якості мовлення щодо правильності, змістового наповнення, почуттів щодо мови, світогляду та особистого досвіду мовця.

У словнику методичних термінів В. Ульріха зміст поняття *комунікативна компетенція* визначено значно ширше, а саме через поєднання: а) лінгвістичної компетенції – здатності розуміти/продукувати необмежену кількість правильних у мовному плані речень за допомогою засвоєних правил їх поєднання; б) вербально-когнітивної компетенції як здатності обробляти, групувати, запам'ятовувати та за необхідності згадувати знання, фактичні дані, застосовуючи мовні позначення;

в) вербально-комунікативної компетенції, що означає здатність ураховувати під час мовленнєвого спілкування контекстуальну доречність мовних одиниць для реалізації когнітивної та комунікативної функцій; г) метакомпетенції, тобто розуміння та знання понятійного апарата, аналізу та оцінки засобів мовленнєвого спілкування [14, с. 17-24].

Розділення лінгвістичної компетенції на мовну та мовленнєву спостерігаємо у дослідженнях А. Нікітіної, яка виокремила мовну, мовленнєву, предметну, прагматичну й комунікативну компетенції [8].

Дидактичне розмежування комунікативної та мовленнєвої компетентностей зумовлене тим, що вміння говорити не є тотожним здатності до комунікативної взаємодії, мовлення є лише частиною процесу комунікації, комунікативні вміння й навички, на наш погляд, є вищим рівнем мовленнєвого спілкування. Мовленнєва компетенція як «уміння застосовувати знання мови на практиці, користуватися мовними одиницями» є складовою комунікативної компетенції як «здатності користуватися мовою залежно від ситуації, особливої якості мовленнєвої особистості, набутої в процесі спілкування або спеціально організованого навчання» [11, с. 70].

Підтримуючи таку ідею, О. Кучерук розглядає «мовну, мовленнєву текстову (складниками якої є текстointерпретувальна й текстотворча компетентності) та комунікативну компетентності» [7, с. 142].

У становленні фахівців певного профілю обов'язковим компонентом навчального процесу є не лише опанування навичками комунікації, а й їх розвиток у професійному напрямку (через систему спеціальних знань), тобто «формування не просто спеціальних знань і умінь, а професійно-комунікативної компетенції, здатності до організації комунікативної професійної діяльності в різних соціально-економічних умовах із представниками різних професійних груп і різних культур [5, с. 50].

Л. Жумаєва зазначає: «Спираючись на дослідження структур комунікативної компетенції, визначаємо такі компоненти професійної мовнокомунікативної компетенції спеціаліста, як: а) лінгвістична (мовна) компетенція, що забезпечує зміст професійної комунікації, побудову та розуміння мовленнєвого висловлювання; б) тематична (предметна) компетенція, що забезпечує зміст професійної комунікації, яка передбачає використання професійних знань, професійного та позапрофесійного досвіду, загальної ерудиції особистості; в) соціокультурна компетенція, що забезпечує міжкультурну комунікацію» [4, с. 20].

Трактуючи професійну комунікативну компетенцію як цілісне утворення, Т. Симоненко обґрунтовує доцільність аналізу таких її складових, як: лінгвістична, предметна, прагматична й технічна компетенції [10, с. 26].

О. Горошкіна пропонує розглядати навчання української мови у контексті взаємодії суб'єктів навчання у процесі різноманітної когнітивної діяльності, спрямованої на прояв особистісних якостей учня, формування його комунікативної, лінгвістичної, українознавчої компетентності, реалізації самостійних творчих можливостей, що визначають адекватне ставлення до мови й до реальної дійсності [2, с. 57]. На наш погляд, доповнення базових компонентів структури мовнокомунікативної компетентності українознавчою компетенцією зумовлене необхідністю формування у студентів розуміння впливу й взаємозв'язку культури, традицій, мовного середовища на систему ціннісних орієнтацій щодо рідної мови, усвідомленого ставлення до неї.

Мовнокомунікативну компетентність розглядаємо як цілісну інтегральну якість, характеристику особистості, «динамічне поєднання властивостей, які разом роблять можливим компетентне виконання певного завдання або як частину кінцевого продукту навчального процесу» [9, с. 32]. Компетенції є її ключовими компонентами, оскільки «компетентним можна стати, опановуючи певні компетенції і реалізуючи їх у досвіді конкретної діяльності» [1]. Отже, студенти мають оволодіти сукупністю певних компетенцій (здатностей), щоб стати компетентними у певній галузі наукового знання.

«Застосування компетенцій як головних цільових настанов у підготовці фахівців із вищою освітою означає істотний зсув у бік особисто зорієнтованого навчання, спробу реалізувати діяльнісно-практичну і культурологічну складові освіти, перейти від предметної диференціації до міждисциплінарної інтеграції» [6, с. 79].

Компонентами фахової компетентності спеціаліста лісопромислового комплексу є не лише спеціальні технічні знання, уміння й навички, а й певний обсяг соціально-гуманітарних знань, серед яких: екологічні, економічні, культурологічні, мовнокомунікативні та ін. Тому основою для розвитку його професійної мовнокомунікативної компетентності вважаємо певну сукупність уже сформованих спеціальних (предметних), мовних, мовленнєвих і комунікативних знань, умінь і навичок, які студент, усвідомивши себе спеціалістом, умотивовано використовуватиме у процесі майбутньої фахової комунікації.

У «Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти» запропоновано комунікативну мовленнєву компетенцію розглядати як таку, що складається з певних компонентів: лінгвістичного, соціолінгвістичного та прагматичного [3]. Беручи за основу такий поділ у розумінні змістового наповнення моделі мовнокомунікативної компетентності студентів – майбутніх фахівців лісопромислового комплексу, доповнюємо його низкою змістових складових (компетенцій), що відображають специфіку формування мовнокомунікативних здатностей студентів лісотехнічного напрямку підготовки (їх узагальнено на рис.1).

Рис. 1. Компоненти мовнокомунікативної компетентності студента – майбутнього фахівця лісопромислового комплексу

В основі мовнокомунікативної компетентності особистості є опанування лінгвістичним компонентом, що формує у студентів «лексичні, фонологічні, синтаксичні знання та вміння та інші параметри мови як системи незалежно від соціолінгвістичного значення їх варіантів та від прагматичних функцій їх реалізації» [3]. Цей компонент включає орфоепічну, орфографічну, лексичну, граматичну та стилістичну компетенції. Працюючи над удосконаленням названих компетенцій, студенти мають поглибити мовні знання (теоретичні відомості про мову, структуру мовної системи, правила і норми), розширити обсяг загальномовного словникового запасу і точність його використання, вміння послуговуватися виражальними засобами мови, співвідносити мовні засоби із метою та умовами спілкування, усвідомити доцільність використання синонімів, омонімів та паронімів тощо у текстах різних стилів.

Соціолінгвістичний компонент «стосується соціокультурних умов користування мовою. Через чутливість до соціальних конвенцій (правил увічливості; норм, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, класами та соціальними групами; лінгвістичних кодифікацій деяких основних ритуалів у житті суспільства) соціолінгвістичний компонент пронизує весь процес спілкування між представниками різних культур, навіть тоді, коли його учасники часто не усвідомлюють цього впливу» [3].

До соціолінгвістичного компоненту відносимо ціннісно-сміслову (за А. Хуторським) та соціокультурну компетенції.

«Культурно-історичне та мовне середовище краю» [2, с. 94], «досвід пізнання й діяльності в сфері національної й загальнолюдської культури» [6, с. 145], сприйняття та розуміння студентом навколишнього світу, еколого-економічний спосіб мислення, усвідомлене ставлення до мови як до цінності, усвідомлено-мотиваційне її використання – це основні форми вияву соціолінгвістичного компоненту, спроектовані у контексті мовленнєвої поведінки майбутніх лісівників у сфері професійної діяльності.

Прагматичний компонент пов'язаний із функціональним вживанням лінгвістичних засобів: продукуванням мовних функцій, актів мовлення тощо [3]. Прагматичний компонент передбачає здатність і готовність майбутнього спеціаліста спілкуватися відповідно до заданих професією умов у різноманітних ситуаціях, ефективно взаємодіяти при цьому з представниками різного соціального оточення.

Зміст прагматичного компоненту складають термінологічна, мовленнєва текстова (складниками якої є текстоінтерпретувальна та текстотворча) компетенції (за О. Кучерук), культуромовна та лексикографічна компетенції. «Методика формування прагматичного компонента комунікативної компетенції передбачає й розв'язання проблеми формування всіх видів мовленнєвої діяльності особистості, а найголовніше продуктивних типів: говоріння – письмо» [10, с. 28].

Термінологічна компетенція – це сукупність лінгвістичних знань про терміни, їх структуру, розуміння і сприйняття фахової термінології як

організованої системи, а також уміння оперувати цими знаннями; навички нормативного вживання термінів у процесі майбутньої професійної чи наукової діяльності. Саме формування у студентів таких навичок зумовило потребу у використанні орфоепічної, орфографічної, лексичної, граматичної та стилістичної компетенцій щодо нормативної вимови, написання, відмінювання (утворення й використання граматичних форм) і вживання термінів лісівництва і деревооброблення.

Збагачення фахового словника студента відбувається шляхом засвоєння термінів-синонімів, розмежування семантики багатозначних термінів, усвідомлення доцільності чи недоцільності використання термінів-паронімів та термінів-омонімів, вивчення діалектних найменувань спеціальних понять тощо, тому врахування цих аспектів є обов'язковим у процесі вивчення української мови професійного спрямування в лісотехнічному університеті.

Студенти лісотехнічних спеціальностей мають **знати**:

- історію формування термінологічних систем лісівництва та деревооброблення (закономірності та специфіку розвитку, перші терміни, школи, навчальні посібники тощо);

- особливості системної організації української термінології лісотехнічної галузі; характерні ознаки та вимоги до термінів;

- способи номінації спеціальних понять; способи творення фахових термінів, словотвірні значення префіксів, суфіксів;

- лексико-семантичні та лексико-генетичні особливості фахових термінів; специфіку використання термінів у діловому мовленні;

а також **уміти**:

- аналізувати фахову термінологічну лексику щодо її складу і системної організації;

- аналізувати терміни за їх будовою, з'ясувати значення терміна за семантикою його компонентів;

- послуговуватися термінами-синонімами, розрізняти терміни-омоніми та терміни-пароніми (не плутати їх у вживанні); групувати терміни щодо їх походження;

- застосовувати методи лінгвістичного аналізу фахового тексту;

- усвідомлено використовувати спеціальні найменування відповідно до норм сучасної української літературної мови, здійснювати таким чином наукове та виробниче спілкування.

Текстоінтерпретувальна та текстотворча компетенції як складники мовленнєвої текстової компетенції ґрунтуються на взаємозв'язку мислення та мовлення, сприйняття і відтворення інформації, здатності її осмислювати, аналізувати і продукувати через повідомлення / зв'язне мовлення / комунікацію / комунікативний акт чи науковий (фаховий) текст.

Зокрема студенти повинні **знати**: правила уви-

разнення мовлення (чітка і правильна дикція, нормативна орфоепія, технічні показники виразності); правила побудови наукового та професійного дискурсу; жанри наукових текстів (тези, стаття, анотація, рецензія, відгук та ін.), особливості їх створення;

та **уміти**: чітко та виразно висловлювати думку; аналізувати власне та чуже мовлення щодо змістового наповнення (правильності, точності, логіки викладу); редагувати своє й чуже висловлювання; складати нормативні наукові тексти зі спеціальності, аналізувати їх щодо правильності побудови, логіки викладу інформації; писати відгуки та рецензії на наукові роботи; редагувати наукові тексти: виявляти та виправляти лексичні, стилістичні, граматичні, синтаксичні недоліки, орфографічні та пунктуаційні помилки; перекладати фахові тексти.

У студентів мають бути сформовані навички наукової та професійної комунікації державною мовою, свідомого вибору та використання фахових термінів. Також студенти мають **знати**: правила побудови наукового та професійного дискурсу загалом; правила організації комунікативного процесу у процесі професійної діяльності; типи комунікативної взаємодії (комунікативна кооперація, комунікативний конфлікт, комунікативне суперництво); класифікацію аргументів і послідовність їх використання; невербальні засоби спілкування;

та **уміти**: організувати процес комунікації з урахуванням соціальних норм поведінки та доречності висловлювання; продумати план мовленнєвих дій та комунікативну поведінку в комунікативному процесі, контролювати та корегувати його залежно від реакції та поведінки співрозмовника; розуміти комунікативні наміри ділового партнера у процесі спілкування; ефективно застосовувати аргументи; розуміти і правильно трактувати невербальні сигнали; створити атмосферу психологічного комфорту та розвивати міжособистісні взаємини під час комунікації.

Культуромовна компетенція розглядається у теоретичному (ознаки та критерії літературної норми, типологія мовних норм, комунікативні ознаки літературної мови) та практичному аспектах (культування літературної мови й індивідуального мовлення, виконання фахівцем лісопромислового комплексу різних соціальних ролей, розвиток навичок нормативного усного наукового мовлення).

До практичних умінь, що мають бути сформовані у студентів, належать: спроможність слідкувати за власним та чужим мовленням щодо правильності висловлювання, дотримання мовних норм (використання лексичних одиниць, граматичних форм, побудови синтаксичних конструкцій тощо); здійснення мовностилістичного аналізу наукового тексту.

Лексикографічна компетенція покликана розвинути у студента звичку використовувати лінгвістичні та спеціальні словники як довідкові джерела у практичній діяльності з метою удосконалення власного мовлення щодо правильності, підвищення рівня

фахових знань, самонавчання тощо. Для цього студент передусім повинен знати, які словники він зможе використати; опрацювати теоретичні засади стандартизації та уніфікації термінологічних одиниць; засвоїти способи фіксації термінів у словниках різних типів.

Належний рівень мовнокомунікативної компетентності студента – майбутнього фахівця лісопромислового комплексу не може бути сформований без екологічної та предметної професійної компетентностей, що «забезпечується всією системою знань спеціаліста, які формуються в процесі загальнонаукової, загальнокультурної та професійної підготовки у ВНЗ» [10, с. 27].

У цілому мовнокомунікативна компетентність студента – це цілісна інтегральна якість особистості, у

якій компоненти динамічно поєднуються між собою, завдяки цьому стає можливим компетентне виконання певного завдання або професійних обов'язків.

Висновки. Формування мовнокомунікативної компетентності сприятиме забезпеченню підвищення рівня загальних компетентностей студентів лісотехнічних спеціальностей, зокрема: здатності спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатності вчитися й оволодівати сучасними професійними знаннями; здатності до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Перспективи подальших розвідок убачаємо у створенні цілісної моделі формування мовнокомунікативної компетентності студентів ВНЗ лісотехнічного напрямку підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головань М. С. Компетентність і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду [Електронний ресурс] / М. С. Головань. – Режим доступу: http://lib.uabs.edu.ua/library/Article/Holovan_3.pdf.

2. Горошкіна О. М. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю: монограф. / О. М. Горошкіна. – Луганськ: Альма-матер, 2004. – 362 с.

3. *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kievskiy-ruo.edu.kh.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.doc

4. Жумаева Л. А. Теоретические основы иноязычной профессиональной коммуникативной компетенции специалиста культуры / Л. А. Жумаева. – М.: МГУКИ, 2001. – 224 с.

5. Зникина Л. С. Профессионально-коммуникативная компетенция как фактор повышения качества образования менеджеров [Электронный ресурс]: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / Л. С. Зникина. – Кемерово, 2005. – 406 с. – Режим доступа: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/108723.html>.

6. Ковтун О. В. Формування професійного мовлення у майбутніх фахівців авіаційної галузі: монограф. / О. В. Ковтун; наук. ред. акад. НАПН України, докт. пед. наук, проф. Богуш А. М. – К.: Освіта України, 2012. – 448 с.

7. Кучерук О. М. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практи-

ка: монограф. / О. М. Кучерук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 420 с.

8. Нікітіна А. Актуалізація категоріальних понять тексту як важливий чинник формування мовної особистості / А. Нікітіна // Зб. наук. пр. Педагогічні науки. – Херсон, 2002. – Вип. 31. – С. 61–65.

9. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: моногр. / Ю. М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

10. Симоненко Т. В. Теорія і практика формування професійної мовно-комунікативної компетентності студентів філологічних факультетів: монограф. / Т. В. Симоненко. – Черкаси: Вид-во Вовчок О. Ю., 2006. – 328 с.

11. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / [О. Горошкіна, Н. Єсаулова, О. Лук'янченко та ін.]; за ред. М. І. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003. – 149 с.

12. Хуторской А. В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций [Электронный ресурс] / А. В. Хуторской. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm>

13. Harvard University Competency Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.campuservices.harvard.edu/system/files/documents/1865/harvard_competency_dictionary_complete.pdf.

14. Ulrich W. Grundbergriffe des Deutschunterrichts / W. Ulrich. – Kieln, 1979. – 27 p.

REFERENCES

1. Holovan, M. S. (2008). *Kompetentsiia i kompetentnist: dosvid teorii, teoriia dosvidu [Competency and competence: experience of theory, theory of experience]*. Retrieved from: http://lib.uabs.edu.ua/library/Article/Holovan_3.pdf [in Ukrainian].

2. Horoshkina, O. M. (2004). *Linhvodydaktychni zasady navchannia ukraïnskoi movy v starshykh klasakh pryrodnycho-matematychnoho profilu [Linguodidactic principles of teaching the Ukrainian language in senior classes of physical and mathematical specialization]*. Luhansk: Alma-mater [in Ukrainian].

3. *Zahalnoievropeïski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia. (n. d.)*.

[*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Evaluation*]. Retrieved from: https://kievskiy-ruo.edu.kh.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.doc [in Ukrainian].

4. Zhumaeva, L. A. (2001). *Teoreticheskie osnovy inoyazychnoy professionalnoy kommunikativnoy kompetentsii spetsialista kultury [Theoretical foundations of professional foreign language communicative competence of a specialist of culture]*. Moscow: MGUKI [in Russian].

5. Znikina, L. S. (2005). Professionalno-kommunikativnaya kompetentsiya kak faktor povyshe-niya kachestva obrazovaniya menedzherov [Professionally communicative competency as a factor in improving

the quality of education of managers]. *Doctor's thesis*. Kemerovo. Retrieved from: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/108723.html> [in Russian].

6. Kovtun, O. V. (2012). *Formuvannia profesiinoho movlennia u maibutnikh fakhivtsiv aviatsiinoi haluzi [Formation of professional speech in future professionals of aviation industry]*. Kyiv: Osvita Ukrainy [in Ukrainian].

7. Kucheruk, O. M. (2011). *Systema metodiv navchannia ukrainskoi movy v osnovnii shkoli: teoriia i praktyka [The system of methods of teaching the Ukrainian language in primary schools: theory and practice]*. Zhytomyr: Publishing House of ZhNU named after I. Franko [in Ukrainian].

8. Nikitina, A. (2002). Aktualizatsiia katehoriialnykh poniat tekstu yak vazhlyvyi chynnyk formuvannia movnoi osobystosti [Updating of categorical concepts of a text as an important factor in the formation of linguistic personality]. *Zbirnyk naukovykh prats. Pedagogichna nauka – Collection of scientific papers. Pedagogical sciences, 31*. Kherson [in Ukrainian].

9. Rashkevych, Yu. M. (2014). *Bolonskyi protses ta nova paradyhma vyshchoi osvity [Bologna Process and the new paradigm of higher education]*. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki [in Ukrainian].

10. Symonenko, T. V. (2006). *Teoriia i praktyka formuvannia profesiinoi movno-komunikatyvnoi kompetentsii studentiv filolohichnykh fakultetiv [Theory and practice of forming professional linguistic and communicative competence in students of philological faculties]*. Cherkasy: Vydavnytstvo Vovchok O. Yu. [in Ukrainian].

11. Horoshkina, O., Yesaulova, N., Lukianchenko, A., & Pentyliuk, M. (2003). *Slovnnyk-dovidnyk z ukrainskoi linhvodydaktyky [Reference-dictionary of Ukrainian linguodidactics]*. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].

12. Hutorskoy, A. V. (2005). *Tekhnologiya proektirovaniya klyuchevykh i predmetnykh kompetentsiy [Technology of designing key and subject specific competences]*. Retrieved from: <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm> [in Russian].

13. *Harvard University Competency Dictionary*. (n. d.). Retrieved from https://www.campuservices.harvard.edu/system/files/documents/1865/harvard_competency_dictionary_complete.pdf [in English].

14. Ulrich, W. (1979). *Grundbegriffe des Deutschunterrichts*. Kieln [in German].

Оксана Евгеньевна Гридзук,

кандидат филологических наук, доцент кафедры социологии и культурологии,
Национальный лесотехнический университет Украины,
ул. Ген. Чупрынки, 103, г. Львов, Украина

СПЕЦИФИКА КОМПОНЕНТОВ ЯЗЫКОВОЙ И КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ВУЗОВ ЛЕСОТЕХНИЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ

В статье рассматривается проблема выделения компонентов языковой и коммуникативной компетентности студента – будущего специалиста лесопромышленного комплекса. Актуальность исследования обусловлена необходимостью формирования у студентов лесотехнических специальностей надлежащего уровня профессионально ориентированных языковых и коммуникативных умений и навыков. Цель статьи – выделить и описать компоненты, необходимые для построения эффективной модели становления языковой и коммуникативной компетентности студентов. В статье названы и охарактеризованы следующие основные компоненты языковой и коммуникативной компетентности студента: лингвистический, социолингвистический и прагматический. Орфоэпическая, орфографическая, лексическая, грамматическая и стилистическая компетенции выделены в рамках лингвистического компонента. Содержание социолингвистического компонента составляют ценностно-смысловая и социокультурная компетенции. Прагматический компонент формируют терминологическая, речевая текстовая, культураязычная и лексикографическая компетенции. В свою очередь, речевую текстовую компетенцию разделяем на текстоинтерпретирующую и текстообразующую. Необходимый уровень профессиональной языковой и коммуникативной компетентности студента вуза лесотехнического профиля может быть сформирован при условии развития у него речевых и коммуникативных профессионально ориентированных умений и навыков. Основными такими умениями являются: выбор языковых средств в зависимости от условий общения в разных стилях и жанрах; грамотное использование языковых средств (в том числе и терминов) в соответствии с нормами современного украинского литературного языка; составление различных жанров текстов научно-учебного и производственно-технического подстилей научного стиля; эффективная коммуникация в процессе профессиональной деятельности. Еще одним условием формирования надлежащего уровня языковой и коммуникативной компетентности студента – будущего специалиста лесопромышленного комплекса считаем параллельное развитие его экологической и предметной профессиональной компетентностей. Формирование языковой и коммуникативной компетентности будет способствовать обеспечению повышения уровня общих компетенций студентов лесотехнических специальностей, в частности: способности общаться на государственном языке как устно, так и письменно; способности учиться и овладевать современными профессиональными знаниями; способности к поиску, обработке и анализу информации из различных источников.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, лингвистический компонент, социолингвистический компонент, прагматический компонент.

Oksana Hrydzhuk,
*PhD (Candidate of Philological Sciences), associate professor,
Department of Sociology and Cultural Studies, National Forestry University of Ukraine,
103, Gen. Chuprynyk Str., Lviv, Ukraine*

SPECIFICS OF COMPONENTS OF LANGUAGE AND COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS MAJORING IN FORESTRY

The issue of determining the components of the language and communicative competence of students – future professionals of forestry is considered. The relevance of the study is determined by the need for forming the proper level of professionally oriented language and communicative abilities and skills in students majoring in forestry. The aim of the article is to identify and describe the components needed to build an effective model of the formation of students' language and communicative competence. The following main components of it are named and described: linguistic, sociolinguistic and pragmatic. The orthoepic, orthographic, lexical, grammatical and stylistic competencies were distinguished within the linguistic component. Value-semantic and socio-cultural competencies are the content of the sociolinguistic component. The pragmatic component consists of terminological, speech text, culture and language, lexicographic competencies. The speech text component, in its turn, is divided into text-interpreting and text-creating ones. The required level of the professional language and communicative competence of a student majoring in forestry can be formed under the condition of the development of his/her language and communicative professionally oriented skills. The basic skills are the following: the choice of the language means depending on the conditions of communication in different styles and genres; reasonable use of language means (including terms) according to the norms of modern Ukrainian standard language; building texts of different genres of scientific and educational substyle belonging to the style of scientific prose; effective communication when performing professional activities. The parallel development of a student's environmental and professional competences we consider as another condition for the formation of the proper level of the language and communicative competence of a student – future professional of forestry industry. The formation of language and communicative competence will facilitate the increase of the level of general competencies of students majoring in forestry, in particular: the ability to communicate in the official language both orally and in writing; the ability to study and master modern profession-related knowledge; the ability for search, processing and analysis of the information from different sources.

Keywords: competence, competency, linguistic component, sociolinguistic component, pragmatic component.

Рецензент: д. пед. н., проф. І. В. Бужина

Подано до редакції 20.06.2016

УДК: 378.1:78:17.023.34

Лю Цзя,
*аспірант кафедри музичного мистецтва і хореографії,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Фонтанська дорога, 4, м. Одеса, Україна*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ-ВОКАЛІСТІВ ДО ІННОВАЦІЙНО-ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються питання підготовки студентів магістратури – майбутніх співаків, викладачів вокального мистецтва до фахової діяльності на засадах оволодіння ними інноваційних технологій. Схарактеризовано головні напрямки у підготовці майбутніх фахівців до розробки й застосування інноваційних технологій у вокально-навчальній діяльності. Обґрунтовано педагогічні умови, які уможливають оволодіння студентів інноваційними технологіями та їх успішне застосування у виконавській і викладацькій діяльності вокаліста.

Ключові слова: вокальна підготовка, інноваційні технології, педагогічні умови, вокальне виконавство, викладач вокалу.

Постановка проблеми. В останнє десятиріччя у педагогічній дійсності все більший інтерес привертає застосування інноваційних технологій як чинника, що сприяє оптимізації підготовки фахівців музичного профілю. Натомість, питання підготовки студентів до

інноваційно-фахової діяльності у процесі навчально-вокальної діяльності в науково-методичній літературі не ставали предметом спеціального дослідження, що зумовлює актуальність їх розгляду в межах даної статті.